

Срђан Рудић*

Историјски институт
Београд

**ПОВЕЉА ВОЈВОДЕ РАДОСАВА ПАВЛОВИЋА
КОЈОМ ПОТВРЂУЈЕ САНДАЉЕВО УСТУПАЊЕ
ПОЛА КОНАВОСКЕ ЖУПЕ ДУБРОВЧАНИМА**

1420, 3. новембар

Сажетак: Војвода Радосав Павловић потврдио је Дубровчанима, 3. новембра 1420, половину Жупе Конавли, коју им је даровао војвода Сандаљ Хранић, и град Соко у Конавлима. Повеља је сачувана у каснијем препису, који се налази у зборнику *Liber Privilegiorum (Codex Ragusinus)* у Државном архиву у Дубровнику. Чланак садржи текст повеље и његов превод на савремени српски језик, те поглавља у којима се анализирају дипломатичке особености повеље и просопографски подаци о личностима које се помињу у овом документу.

Кључне речи: Радосав Павловић, Сандаљ Хранић, Твртко II, Конавли, Соко, Дубровник, повеља.

Преговори између Сандаља Хранића и Дубровчана о купо-продаји дела Конавала који су припадали Косачама покренути су највероватније крајем 1418. године.¹ Дубровчани су почетком наредне године започели преговоре и са Петром Павловићем, али су они убрзо прекинути. Преговори са Сандаљем Хранићем су завршени јуна 1419. године. Према договореним условима, Сандаљ је Дубровчанима дао свој део Конавала, а заузврат је добио 12.000 дуката, уз могућност да половину ове суме уложи уз камату од 5%, племство за мушке чланове своје породице, две палате у граду и њихово реновирање, баштину у Дубровачкој жупи у вредности од 3.000 перпера и годишњи трибут од 500 перпера.² Читава другу половину године Дубровчани су покушавали

* Ел. пошта: srdjanrudic@yahoo.com

¹ Детаљно погледати у: Е. Kurtović, *Veliki vojvoda bosanski Sandalj Hranic Kosača*, Sarajevo 2009, 221–244.

² F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 288–291; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 293–297; Р. Поповић, *Повеља војводе Сандаља и браће му Вукца и Вука којом*

да добију потврду овог договора од краља и војводе Петра Павловића. Краљ Стефан Остојић је децембра 1419. године, након што су Сандаљ Хранић и Петар Павловић склопили примирје, потврдио ову продају.³ Крајем године Сандаљ је, уз помоћ Турака, поново покренуо акцију против Петра Павловића, који је погинуо марта 1420. године, приликом упада Османлија у Босну. Са Турцима је у Босну дошао и Твртко II. Сандаљ је након погибије војводе Петра дошао у посед и његовог дела Конавала, који је намеравао да прода Дубровнику. Краљ Твртко II Твртковић је, на молбу дубровачких посланика, кнежева Добра Бенчулића и Пира Лукаревића, издао 16. августа 1420. у Подвисоком повељу којом је потврдио Сандаљево продају Дубровнику половине Жупе Конавли која му је припадала, као и другу половину жупе и град Соко који су раније припадали Петру Павловићу.⁴ Након што се октобра месеца измирио са Сандаљем Хранићем, могуће и под утицајем краља Твртка II и Турака, нови предводник породице Павловић, војвода Радосав, издао је повељу којом је потврдио Сандаљево продају половине Жупе Конавли и град Соко Дубровчанима. Потврда продаје Сандаљевог дела Конавала Дубровчанима свакако је био један од услова овог помирења, а два великаша су ступила и у родбинске односе пошто се Радосав оженио Сандаљевом сестром Теодором.

Опис исправе и ранија издања

Оригинал овог документа није сачуван. Препис који је сачинио Никша Звијездић налази се у Државном архиву у Дубровнику у зборнику *Liber Privilegiorum (Codex Ragusinus)*.⁵ Странице на којима

*уступају Дубровчанима свој део Конавала, на Стипан пољу под Соколом, 1419, јун 24, ГПБ 4 (2011), 97–119. Исплата од 12.000 дуката не спомиње се у повељи. Према Есаду Куртовићу њен изостанак „pretvara se u ustupanje s pratećim obdarivanjem i privilegijama koje imaju elemente 'zahvalnosti' kakve poznaje vrijeme u kojem akteri djeluju, ali izostajanje cijene može potkrepljivati i različit tretman prema ponudi koja je učinjena porodici Pavlovića“. Е. Kurtović, *Sandalj Hranić*, 224–225, нап. 804.*

³ F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 291–294; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 557–562. Краљ је овом повељом потврдио и продају дела Конавала који је припадао Павловићима, иако они нису склопили договор о томе са Дубровчанима. Е. Kurtović, *Sandalj Hranić*, 232–234.

⁴ F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 304–305; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 503–504; С. Рудић, *Повеља краља Твртка II Твртковића којом потврђује Сандаљево продају Конавала Дубровнику, Подвисоки, 1420, август 16, ГПБ 13 (2020) 157–166.*

⁵ DAD, Cod. Rag., 083v, 084r.

се налази препис повеље су доста оштећене влагом тако да су делови текста потпуно уништени или нечитљиви. Најоштећенији делови су, не знамо када, одстрањени, односно одсечени – ради се о горњем левом делу листа 83v и горњем десном делу листа 84r. Настала оштећења покушали смо да реконструишемо поређењем са текстовима других докумената насталих у односима између Павловића и Дубровника. Предлог реконструисаних делова текста дали смо у напоменама, али смо их користили приликом израде превода. Франц Миклошић и Љубомир Стојановић су у својим издањима ове повеље делимично попунили нека данас недостајућа или оштећена места. Могуће је и да су у време када су препис овог документа имали у рукама неки данас оштећени делови били читљиви. Тириличком тексту повеље претходи кратак запис на италијанском језику који је делимично сачуван: <...>⁶ *pouembrio priuilegio de vo. <Radossauo Paul>ouich⁷ con senato per Sochol e la mita de Canal de vo. Sandagli.*

Ранија издања: F. Miklosich, *Monumenta Serbica*, 306–308; Љ. Стојановић, *Повеље и писма I–1*, 567–568.

Текст документа**

[folium 83v] <...>⁸ **вкрѣмлюеш[ь] и правиш[ь] своем[ь]**⁹ **божасвомь**¹⁰ |2| <...>¹¹ **божаством(ь) ти рабѣ Радосавѣ синѣ** |3| <...>¹² **Павла Раденовика,** **божаствѣ** **ти сла**|4|<...>**воки**¹³ **слаткои милости сп[о]доби** |5| <...>¹⁴

⁶ Предлог реконструисаног дела текста: <MCCCXX die III. >; Миклошић: <... die III. >.

⁷ Предлог реконструисаног дела текста: <Radossauo Paul>ouich; Миклошић: <...Paul>ouich.

** Редакција издања и превода српскословенског текста: Т. Суботин Голубовић.

⁸ Предлог реконструисаног дела текста: <Славни божѣ царѣ небесни кои>.

⁹ У Миклошићевом издању недостаје: **вкрѣмлюеш[ь] и правиш[ь] своем[ь]**.

¹⁰ Миклошић, Стојановић: **божаствомь**.

¹¹ Предлог реконструисаног дела текста: <всѣ васеленю а азѣ смерни прѣд>.

¹² Предлог реконструисаног дела текста: <и наследникъ славнога поменѣтѣа кнеза>; Миклошић: ... (кне)за; Стојановић: ... за.

¹³ Предлог реконструисаног дела текста: **сла(вѣ) непристано ваздаю кои ме по т) воки**; Миклошић: **сла(ва) ... по твоки**; Стојановић: **сла...по твоки**.

¹⁴ Предлог реконструисаног дела текста: <и постави господина всемѣ стежанѣ моихѣ>.

прародитель, и вѣде з Б[о]гом[ь] ва|б|<...>¹⁵ и смотрех[ь] въ сръчанех[ь]¹⁶ штаинех[ь] |7| <...>¹⁷ паче свемѣ свѣтѣ¹⁸ вѣбавленѣ |8| <...>газань¹⁹, кою кь възда възда (!)²⁰ и ѣ вса|9|<...>²¹ Паваль, родител[ь] ми, и потшм[ь]²² го[спо]д[и]нь |10| <...>арь²³ славнем[ь] градшм[ь] Дѣврѣвникомъ |11| <...> ли и<...>²⁴ ш ними²⁵, хотесмо и ми по шбичаю |12| <...>²⁶ почтенѣ любавь ш ними²⁷ и шць боле |13| <...>ав<...>т<...>²⁸ и зато²⁹ да кь свиденке всакшмѣ малшмѣ |14| <...>рь³⁰ послах[ь] ѣ славни град[ь] Дѣрвовник[ь] кнезѣ и властелшм[ь] |15| <...>ачцем[ь]³¹ наше сръчане властеле и поклисаре, свепчтенога |16| <...>жа³² крѣстанина Влатка Тѣмрълика³³ и кнеза Ѡстою Пащрька |17| на по<...>с наш<...> работо<...>³⁴ по реченкх[ь] на пѣвно вѣд[ь] данас[ь] напрѣда, |18| до коле свѣт[ь] стои,

¹⁵ Предлог реконструисаног дела текста: <пѣни госпоцтвени смислихъ>.

¹⁶ Миклошић: и смотре ѣ всесръчанехъ штаинехъ; Стојановић: и смотрех ѣ всесръчанех штаинехъ.

¹⁷ Предлог реконструисаног дела текста: <сръдца моего великѣ нескровнѣ>.

¹⁸ Стојановић: свѣтѣ.

¹⁹ Предлог реконструисаног дела текста: <слаткѣ и великосръдчанѣ почтенѣ при|газань>; Миклошић: ... прѣгазань; Стојановић: ... зань.

²⁰ У издању Миклошића и Стојановића само једно възда.

²¹ Предлог реконструисаног дела текста: <вса<ко врѣме ималь господинь кнезъ>; Миклошић: всако врѣме ... ималь господинь кнезъ; Стојановић: вса ... кнезъ.

²² Стојановић: потомъ.

²³ Предлог реконструисаног дела текста: <ми и брать старии воевода Пет>арь; Миклошић, Стојановић: господинь ... славнемъ.

²⁴ Предлог реконструисаног дела текста: <и с того почтеними власте>ли и <шни>; Миклошић, Стојановић: ...властели и шни.

²⁵ Миклошић: ш–ними.

²⁶ Предлог реконструисаног дела текста: <нихъ шндѣе и онакѣ>.

²⁷ Миклошић: ш–ними.

²⁸ Предлог реконструисаног дела текста: <поновити и ѣкрѣпити...>ав<...>т<...>; Миклошић: ...ѣкрѣпити...

²⁹ Миклошић: за то.

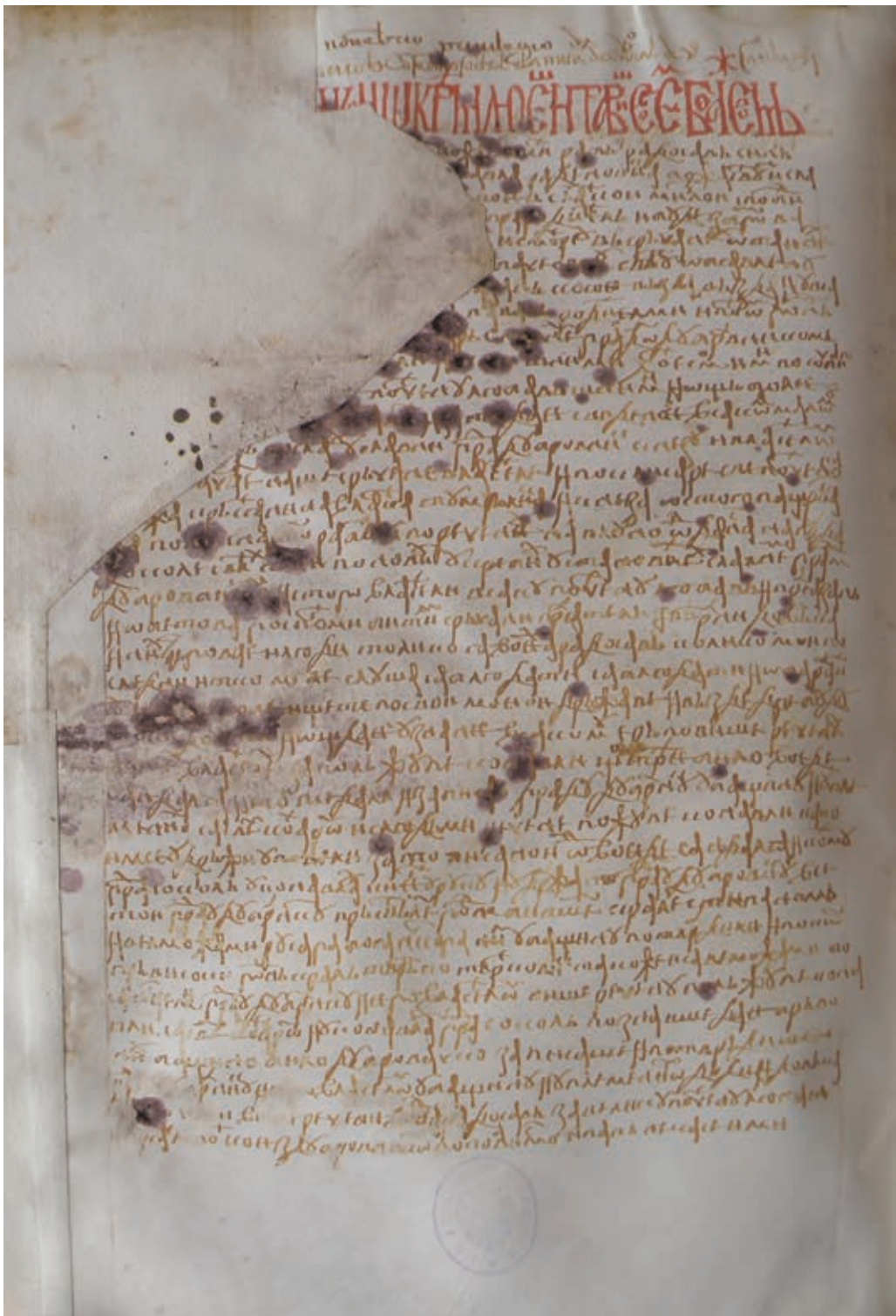
³⁰ Предлог реконструисаног дела текста: <и голимомѣ е>рь; Миклошић: и ... ерь; Стојановић: ... ерь.

³¹ Предлог реконструисаног дела текста: <Дѣрвов>ачцем; Миклошић: Дѣрвовачцемъ; Стојановић: <Дѣрвов>ачцем.

³² Предлог реконструисаног дела текста: <мѣ>жа; Миклошић, Стојановић: мѣжа.

³³ Миклошић: Тѣ(мръ)лика.

³⁴ Предлог реконструисаног дела текста: по<...> с наш<омъ> работо<мъ>; Миклошић: ...нашшмъ рав... и; Стојановић: ...нашшм работ и.

Codex Ragusinus, fol. 83'

понових[ь], ђкрипих[ь]³⁵, ђстановитех[ь]³⁶ славнем[ь] град[о]м[ь]³⁷ |19|
 Дђвровником[ь] и с того властели всакђ почтенђ любавь и прѣпазань. |20|
 И шветова господ(в)о ми бити [и]м[ь]³⁸ сръчани прѣпатель и вѣрнии³⁹
 до вѣка⁴⁰, |21| и них[ь] трьговце и люди толико га вок[во]да⁴¹ Радосавь
 колико мои по|22|следни и тко мене слђша саблюдати саблюдати (!)⁴²
 и шбарати |23| шд<...>лобе⁴³ и щете по свои моиои дрђжаве и възде дге
 вђдђ |24| <...>оки до<...>ки⁴⁴. И шц да к ђ знанк всакомђ, ерь по више
 реченех[ь] |25| <...>а<...>ех[ь]⁴⁵ властелех[ь] за поль жђпе Конавли,
 що е прѣк било⁴⁶ воє[во]де⁴⁷ |26| Гандалга, и тои все⁴⁸ даль и записао
 градђ Дђврѣникђ⁴⁹ ђ ващинђ и ђ пле|27|менито са свем[ь] котаршм[ь] и
 с людьми речене по жђпе Конавли, како |28| им се ђдрђжи ђ повели за
 то писанои шд[ь] вои[во]де⁵⁰ Гандалга, и к томђ |29| град[ь] Соколь ђ
 Конавлах[ь], ки кст[ь] ђ рђкђ и ђ дрђжави градђ Дђвровн(и)кђ, все |30|
 тои градђ Дђврѣн(и)кђ⁵¹ прѣсвьтлем[ь]⁵² го[спо]д[ино]м[ь] бившем[ь]
 кралем[ь] Стипаномь |31| и велможами рђсага восанскога ним[ь] ђ
 ващинђ потврѣдили⁵³, и потшм[ь] |32| прѣвисоки⁵⁴ го[спо]д[и]нь краль
 Тврѣтко Тврѣтковиц[ь] такоже и са велможами во|33|сансцели градђ

³⁵ Стојановић: ђкрипихъ.

³⁶ Миклошић: ђстанови(тихъ).

³⁷ Миклошић: славнемъ градомъ; Стојановић: славне^мь гра^мь.

³⁸ Миклошић: бит–и–мь; Стојановић: бити^м.

³⁹ Стојановић: вѣрѣни.

⁴⁰ Миклошић, Стојановић: вѣка.

⁴¹ Миклошић: воида; Стојановић: вокда.

⁴² У издању Миклошића и Стојановића само једно саблюдати.

⁴³ Предлог реконструисаног дела текста: шд<а сваке з>лобе; Миклошић, Стојановић: шд<а сваке зл>обе.

⁴⁴ Предлог реконструисаног дела текста: <м>оки до<секи>; Миклошић, Стојановић: моки досеки.

⁴⁵ Предлог реконструисаног дела текста: <наш>ехъ; Миклошић, Стојановић: нашехъ.

⁴⁶ Миклошић: щото к било.

⁴⁷ Миклошић: воиде; Стојановић: воєде.

⁴⁸ Недостаје код Миклошића.

⁴⁹ Миклошић: Дђврѣвникђ.

⁵⁰ Миклошић: воиде; Стојановић: вокде.

⁵¹ Миклошић: Дђврѣвникђ; Стојановић: Дђврѣнкђ.

⁵² Миклошић: прѣсвьтлемъ.

⁵³ Миклошић: потврѣдили.

⁵⁴ Миклошић: прѣвисоки.

Дѣврѣнкѣ⁵⁵ и кѣо властелѣмъ[ь] више реченѣ полѣ жѣпе Кона|34|вли са свемъ[ь] котарѣмъ[ь] и ѣ Конавлахъ[ь] градъ[ь] Соколь, познавше, да к прѣво |35| нихъ[ь] башино било дѣбровачко, записаше и потвѣрдише |36| гр<...>д<...>ѣврѣникѣ⁵⁶ и кѣо властелѣмъ[ь] ѣ башинѣ и ѣ племенитѣ до дни и до вѣка. |37| <За т>ѣ⁵⁷ и ми више речени вои[во]да⁵⁸ Радосавѣ за великѣ почтенѣ любавѣ |38| и прѣѣтелство, коѣ з дѣбровникѣмъ[ь] поновисмо, и пакѣ нека се и ми

[folium 84r] |39| по редѣ находимо ѣ записехъ[ь], како и н<...>д<...>⁵⁹ |40| све за истинѣ по више рече<...>⁶⁰ |41| Радосавѣ Павловичъ[ь] так<...>⁶¹ |42| ѣ башинѣ и ѣ⁶² племенито <...> |43| више речене полѣ жѣ<...>⁶³ |44|, и толико горе⁶⁴ потвѣрь<...>⁶⁵ |45| градъ[ь] Соколь га вои[во]да⁶⁶ Радѣ<...>⁶⁷ |46| дѣврѣникѣ⁶⁸ и него властелѣмъ[ь] ѣ вѣ<...>в<...>⁶⁹ |47| ни ѣспоменѣга ни иска<...>га ни про<...>⁷⁰ |48| последникѣмѣ не ѣчинити паче бранити <...>⁷¹ |49| кога насилѣга, що е наша мѣкъ <...>⁷² |50| за таи

⁵⁵ Миклошић: Дѣбровникѣ.

⁵⁶ Предлог реконструисаног дела текста: гр<а>д<ѣ Д>ѣврѣникѣ; Миклошић: градѣ дѣврѣвникѣ; Стојановић: градѣ дѣврѣникѣ.

⁵⁷ Предлог реконструисаног дела текста: За тѣ; Миклошић: за тѣ; Стојановић: зато.

⁵⁸ Миклошић: воида; Стојановић: воѣда.

⁵⁹ Предлог реконструисаног дела текста: <наши родителѣ и прародителѣ>.

⁶⁰ Предлог реконструисаног дела текста: рече<ниемъ поклицаремъ ... га господинѣ вѣвоида>; Миклошић, Стојановић: речен...

⁶¹ Предлог реконструисаног дела текста: так<ѣже потвѣрдихѣ градѣ дѣбровникѣ и него властели>; Миклошић, Стојановић: також...

⁶² Код Миклошића и Стојановића недостаје ѣ.

⁶³ Предлог реконструисаног дела текста: жѣ<пе Конавли са всимъ котарѣмъ и ш ѣдми>; Миклошић, Стојановић: жѣпе Конавли.

⁶⁴ Миклошић, Стојановић: толикогоре.

⁶⁵ Предлог реконструисаног дела текста: потвѣрь<дихѣ имѣ ѣ башинѣ и ѣ племенито>; Миклошић: потвѣрьд...; Стојановић: потвѣрь.

⁶⁶ Миклошић: воида; Стојановић: воѣда.

⁶⁷ Предлог реконструисаног дела текста: <савѣ Павловичѣ дах и дарѣвах милостиво градѣ>; Миклошић: Радосавѣ ... градѣ; Стојановић: Радосав...

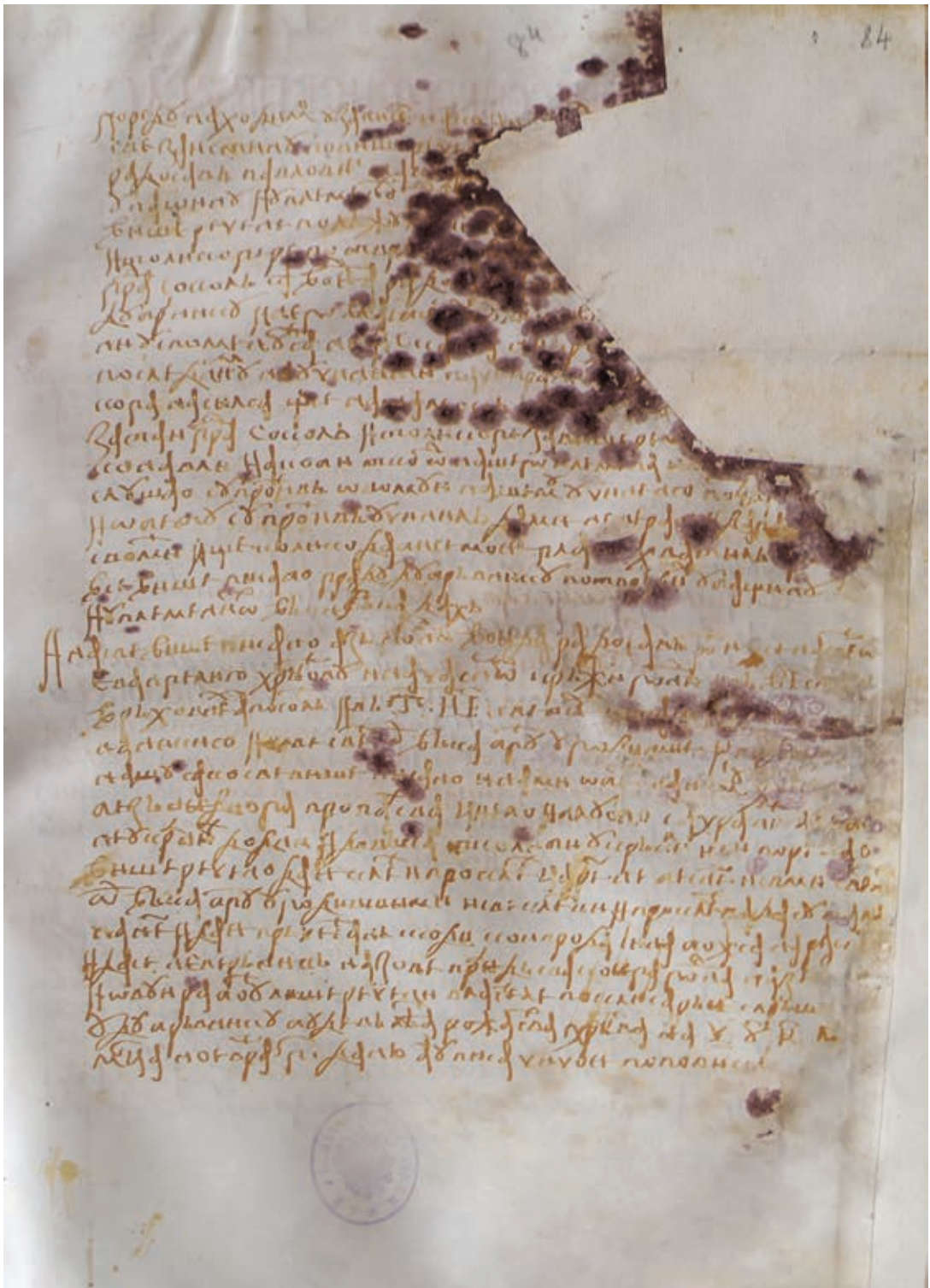
⁶⁸ Миклошић: дѣврѣвникѣ.

⁶⁹ Предлог реконструисаног дела текста: вѣ<ки вѣѣкома ... не помена>; Миклошић: вѣки вѣѣкома ... не помен<а>; Стојановић: вики ви...

⁷⁰ Предлог реконструисаног дела текста: иска<н>га ни про<... мѣкъмѣ>; Миклошић, Стојановић: исканѣ ни про...

⁷¹ Предлог реконструисаног дела текста: <... ѣда свѣ>; Миклошић: и ... ѣда свакога; Стојановић: и ...

⁷² Предлог реконструисаног дела текста: <мѣре досеки...>; Миклошић: ... тѣо ...

Codex Ragusinus, fol. 84

град[ь] Соколь и толикоге за више рече<...>⁷³ |51| Копавли, и ако би
 тко вад[ь] нашего племена или <...>⁷⁴ |52| слдшао, свпротивь ввомъи
 нашемъ ѡчиненю, потверь<...>⁷⁵ |53| и шветъ свпротивь ѡчиниль, да ми⁷⁶
 неверань, и да г<...>⁷⁷ |54|ство ми ище, колико да би се мож гла<...>⁷⁸
 хватиль <...> |55| все⁷⁹ више писано градъ Дѡбрьвникъ потверьдих[ь],
 ѡ бащинъ |56| и ѡ племенитѡ вьки вька дахъ. |57| И на све више писано
 азъ го[спо]д[и]нь вои[во]да⁸⁰ Радосавъ ротихъ се на свето<...>⁸¹ |58|
 евангелию Хрьстовъ и на часнѡм[ь] крьжи⁸² го[спо]дни и вь .ѿѿ.⁸³ <...>⁸⁴
 |59| врьховнех[ь] апостоль и вь .тїї. светих[ь]⁸⁵ ѡтаць <...>⁸⁶ |60| на
 Никию, и в све свете вад[ь] вька⁸⁷ Б(о)гъ ѡгодивше и <...>⁸⁸ |61| нашъ,
 пакъ све више писано и нами шветованомъ х<...>⁸⁹ |62| безъ икднога⁹⁰
 пропатства циело и пдѡно сахранити а <...>⁹¹ |63| не ѡкрѣнити⁹² до дни
 и до вька. Тко ли би ѡкрѣнил(ь) или порекао |64| више речено, да к⁹³

⁷³ Предлог реконструисаног дела текста: рече(не поль жѡпе); исто Миклошић и Стојановић.

⁷⁴ Предлог реконструисаног дела текста: <слдгѡ...>.

⁷⁵ Предлог реконструисаног дела текста: потверь(геню); исто Миклошић и Стојановић.

⁷⁶ Миклошић: м-к; Стојановић: ми к.

⁷⁷ Предлог реконструисаног дела текста: г(оспо)дство; исто Миклошић и Стојановић.

⁷⁸ Предлог реконструисаног дела текста: гла(ве); исто Миклошић, Стојановић.

⁷⁹ Миклошић: све.

⁸⁰ Миклошић: воида; Стојановић: вожда.

⁸¹ Предлог реконструисаног дела текста: свето(мь); Миклошић: светѡмь; Стојановић: светѡм.

⁸² Миклошић: крѣжи.

⁸³ Код Миклошића недостаје: .ѿѿ.

⁸⁴ Предлог реконструисаног дела текста: <светихъ>; Миклошић: свихъ; Стојановић: све^тхъ.

⁸⁵ Миклошић: светехъ; Стојановић: светех.

⁸⁶ Предлог реконструисаног дела текста: <иже сѡтъ>; исто Миклошић и Стојановић.

⁸⁷ Стојановић: вько (!).

⁸⁸ Предлог реконструисаног дела текста: <вь дѡшѡ>; исто Миклошић и Стојановић.

⁸⁹ Предлог реконструисаног дела текста: х(окемо); исто Миклошић и Стојановић.

⁹⁰ Миклошић: икднога.

⁹¹ Предлог реконструисаног дела текста: <ѡ ни ѡ чель>; исто Миклошић и Стојановић.

⁹² Миклошић: ѡкрѣни(ти).

⁹³ Стојановић: кст.

клет[ь] и проклет[ь] царем[ь] небеснем[ь] и свми⁹⁴ свети<...>⁹⁵ |65| ѡд[ь]
 въка Б(о)гѡ 8 годившими, и све клетви и проклетсва⁹⁶ да сѡ пала |66| на
 нем[ь], и да к прьчестань⁹⁷ к Юди, кои прода сина Божга на рас<...>⁹⁸
 |67|, и да се неверьникъ назове прѣкъдъ свакогга го[спо]д[и]на на зе<...>⁹⁹
 |68|, и ѡвѡи¹⁰⁰ работѡ више речени властеле поклицарьк сврьш<...>¹⁰¹ |69|
 8 Дѡбрьникѡ вѡде въ лѣта рожаства Хръстова на .чѡк. л<...>¹⁰² |70|
 м(ѣ)с(е)ца ноевра .г. дань. Я 8 писа Чичок Поповикъ.

Превод документа¹⁰³

Славни Боже, царе небесни, који својим божанством владаш и управљаш свом васељеном, ја смерни пред божанством Ти раб Радосав, син и наследник славне успомене кнеза Павла Раденовића, божанству ти славу непрестано дајем јер си ме по својој слаткој милости удостојио и поставио да будем господин свим поседима мојих прародитеља. И будући по Богу у пуној власти осмотривши у срдачним тајанствима срца својега велико, нескривено али читавом свету објављено, слатко и веома срдачно поштовано пријатељство, које је вазда и у свако време имао господин кнез Павле, родитељ ми, а потом господин ми и брат старији војвода Петар са славним градом Дубровником и с његовом поштованом властелом, и они са њим, хтесмо и ми по њиховом обичају да ону и онакву поштовану љубав с њима још боље потврдимо и оснажимо ... И стога да је на знање свакому малому и великому, јер послах у славни град Дубровник

⁹⁴ Миклошић: **свми**.

⁹⁵ Предлог реконструисаног дела текста: **свети<ми>**; исто Миклошић и Стојановић.

⁹⁶ Миклошић: **проклесва**.

⁹⁷ Миклошић: **прѣчкстань**.

⁹⁸ Предлог реконструисаног дела текста: **рас<петък>**; Миклошић: **распетъ(к)**; Стојановић: **распет...**

⁹⁹ Предлог реконструисаног дела текста: **зе<мли>**; исто Миклошић и Стојановић.

¹⁰⁰ Миклошић: **ѡвѡ**.

¹⁰¹ Предлог реконструисаног дела текста: **сврьш<ише>**; исто Миклошић и Стојановић.

¹⁰² Предлог реконструисаног дела текста: **л<ѣто>**; исто Миклошић; Стојановић: **лѣ...**

¹⁰³ У превод смо, ради бољег разумевања целине документа, укључили и реконструисане делове текста.

кнезу и властели дубровачкој нашу драгу властелу и поклицаре веома поштованог мужа крстјанина Влатка Тумрлића и кнеза Остоју Паштровића ... с нашом работом и по наведеним у потпуности од данас надаље, докле свет постоји, потврдох, оснажих и установих славном граду Дубровнику и његовој властели сваку поштену љубав и пријатељство. И обећа господство ми да ћу им бити срдачни и верни пријатељ до века и да ћемо ја војвода Радосав и моји наследници и ко мене слуша њихове трговце и људе чувати од сваке злобе и штете по свој мојој држави и свугде где могу досећи. И још да је на знање свакоме, да сам по наведеној нашој властели, пола Жупе Конавли што је раније било војводе Сандаља, дао и записао граду Дубровнику у баштину и у племенито са свим границама и с људима поменуте половине Жупе Конавли, како стоји и у повељи коју им је за то издао војвода Сандаљ, и к тому град Соко у Конавлима, који је у власти и држави града Дубровника. Све то су граду Дубровнику потврдили и пресветли господин бивши краљ Стипан и велможе русага босанског, а потом је и превисоки господин краљ Твртко Твртковић такође са велможама босанским горе поменуту половину Жупе Конавли са свим границама и град Соко у Конавлима, познавши да су прво били баштина дубровачка, записао и потврдио граду Дубровнику и његовој властели у баштину и у племенито до дана и века. Стога и ми, више поменути војвода Радосав, (издасмо повељу) за велику поштовану љубав и пријатељство које са Дубровником поновисмо, те нека се и ми налазимо у записима као и наши родитељи и прародитељи све за истину по горе поменутим поклицарима. Ја господин војвода Радосав Павловић такође потврдох граду Дубровнику и његовој властели у баштину и у племенито са свим границама и људима горе поменуту половину Жупе Конавли која је некада била Сандаљева и једнако им потврдох у баштину и у племенито град Соко. Ја војвода Радосав Павловић дах и даровах милостиво граду Дубровнику и његовој властели у веки векова ... ни да помене нити да тражи што нити ... наследник да не учини него да јаче брани ... од свакога насиља што је у нашој моћи досећи ... за тај град Соко и такође за више поменуту половину Жупе Конавли. Ако би неко од нашег племена или слугу поступио противно овом нашем делу, потврђењу и завету да се сматра неверним мени и да га господство ми тражи, колико да би се моје главе ... све више писано граду Дубровнику потврдох у баштину и у племенито и у веки векова дах. И на све више писано ја господин војво-

да Радосав заклек се на Светом јеванђељу Христовом и на часном крсту Господњем и у 12 врховних апостола и у 318 светих отаца који су у Nikeји и у све свете од века Богу угодивше и у душу нашу. Све више писано и од нас обећано хоћемо без иједног лукавства цело и пуно сачувати а ни у чему то нећемо окрњити до дана и века. Ко би окрњио или порекао више речено да је клет и проклет царем небесним и свим светим од века Богу угодившим и све клетве и проклетства да падну на њега и да је саучесник Јуди који прода сина Божјег на распеће и да га сваки будући земаљски господар назове невером. Ову работу горе поменута властела поклицари свршише у Дубровнику трећег дана месеца новембра 1420. године од рођења Христова. А уписа Чичоје Поповић.

Дипломатичка анализа

Повеља војводе Радосава Павловића сачувана је у каснијем препису, те стога није могуће извршити њену детаљну дипломатичку анализу. Повеља започиње вербалном инвокацијом (*Славни Боже, царе небесни, који својим божанством владаш и управљаш свом васељеном*), која је у овом облику својствена једино канцеларији војводе Радосава и јавља се још и у повељама Дубровчанима из 1421. и 1423. године. Претпостављамо да је, попут већине повеља Павловића међу којима су и две поменуте, садржала и симболичку инвокацију, односно крст. Упадљиво је да војвода Радосав своју власт, за разлику од војводе Сандаља Хранића, везује искључиво за Божју вољу, односно за Божје допуштење да наследи свог оца кнеза Павла. Док у поменутим повељама Радосав своју власт гради на својим прецима, касније ће и он попут Сандаља везивати своју власт и за русаг босански.¹⁰⁴

Војвода Радосав Павловић овом повељом даје сагласност на Сандаљево уступање половине Конавоске жупе Дубровчанима. Ово је свакако урадио на иницијативу Дубровчана, који су на тај начин желели да ојачају свој положај. Невен Исаиловић истиче да Дубровчани нису желели да се у повељама којима им обласни господари уступају део територије нађе њихова молба, тако да се стиче утисак да је иницијатива за такав чин дошла од ауктора. Из формалних докумената може се закључити да су им делови територија понуђени, што знамо да није тачно. У ову праксу Дубровчана уклапа се и повеља Радосава

¹⁰⁴ Н. Исаиловић, *Владарске канцеларије у средњовековној Босни*, 319, 387.

Павловића, који не прима молбу Дубровника да потврди Сандаљев чин, већ шаље своје посланике да правно дефинишу новонасталу промену у Конавлима. На основу овог примера и повеље којом је Радич Санковић уступио своје село Лисац Дубровнику, Невен Исаиловић закључује „да је формулу интервенције у босанским исправама углавном замењивало издавање посебних докумената различитих ауктора а у вези са истом правном радњом“.¹⁰⁵

Интересантно је да се у тексту повеља посредно назива термином работа (*Ову работу горе поменута властела поклисари свришише у Дубровнику*). Према мишљењу Невена Исаиловића, назив се „односи на закључен посао, а не на саму исправу, али као једини поменути термин индиректно означава и њу“.¹⁰⁶

Просопографски подаци

У ранијем броју *Грађе о прошлости Босне* објашњена је личност **кнеза Остоје Паштровића** (VI, 99).

Влатко Тум(у)рлић, крстјанин, 16 (ред у изворнику) – посланик краља Остоје и породице Павловић. У службу Павловића прешао је након збацивања краља Остоје. Влатко је први по имену познати припадник Цркве босанске који се налазио у дипломатској служби обласних господара. У служби кнеза Павла је напредовао тако што је од поверљивог дипломате, средином друге деценије, постао кућанин и кнежев саветник. Присуствовао је убиству кнеза Павла, након којег је служио његовим синовима. У изворима се помиње у периоду од 1403. до 1423. године.

Литература: Р. Ћошковић, *Krstjanin Vlatko Tumurlić i njegovo doba (1403.–1423.)*, *Croatica Christiana periodica* 35 (1995) 1–54; А. Смиљанић, *Људи из сјенке – дипломати обласних господара у Босни*, Бања Лука 2015, 76–79.

Чичоје Поповић, 70 – писар војводе Радосава Павловића. Помиње се само у овој повељи.

Топографски подаци

У ранијим бројевима *ГПБ* објашњени су топоними **Конавли** (I, 109–110; III, 131–132; IX, 115–116) и **Соко** (VII, 57; IX, 116).

¹⁰⁵ Исто, 402–403, 408–409.

¹⁰⁶ Исто, 286–287.

Srdan Rudić

Institut d'Histoire

Belgrade

**CHARTRE DU VOÏVODE RADOSAV PAVLOVIĆ PAR
LAQUELLE IL CONFIRME LA CESSION FAITE PAR SANDALJ
DE LA MOITIÉ DE JOUPA DE KONAVALI AUX RAGUSAINS**

1420, le 3 novembre

Résumé

Dans cet article est analysée la chartre par laquelle le voïvode Radosav Pavlović a confirmé aux Ragusains le 3 novembre 1420 une moitié de la Joupe des Konavli laquelle leur était octroyée en juin de l'année précédente par le voïvode Sandalj Hranić, ainsi que la ville Soko située à Konavli. La chartre a été rédigée après que le voïvode Radosav se soit réconcilié avec Sandalj Hranić au mois d'octobre, possiblement sous l'influence du roi Tvrtko IIème et les Turcs. La confirmation de la vente de la partie des Konavli de Sandalj aux Ragusains était certainement l'une des conditions de cette réconciliation, et les deux nobles sont également entrés en relations familiales, car Radosav épousait la sœur de Sandalj, Teodora. La chartre du voïvode Radosav Pavlović est conservée en transcription faite par Nikša Zvijezdić qui se trouve aux Archives de l'État à Dubrovnik, dans la collection Liber Privilegiorum (Codex Ragusinus). Les pages sur lesquelles se trouve la transcription de la chartre sont assez endommagées par l'humidité, de sorte que des parties de texte sont complètement détruites ou illisibles. Nous avons essayé de reconstituer les endommagements survenus les comparant avec des textes d'autres documents créés dans les relations entre Pavlović et Dubrovnik.

Mots-clés: Radosav Pavlović, Sandalj Hranić, Tvrtko IIème, Konavli, Soko, Dubrovnik, chartre